

Alþingi
efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8
150 REYKJAVÍK
Reykjavík, 21. nóvember 2011
R2011110009

Alþingi
Erindi nr. P 140/299
komudagur 21.11.2011

Efni: Umsögn ríkisskattstjóra um frumvarp til laga um breytingu á lögum um hlutafélög og lögum um einkahlutafélög - 191. mál

Þann 11. nóvember 2011 móttók ríkisskattstjóri tölvupóst þar sem embættinu var gefinn kostur á að veita umsögn um ofangreint þingmál.

Í athugasemdum með frumvarpinu kemur fram að frumvarpið sé endurflutt og að það feli í sér, að undanskilinni 1. gr., innleiðingu á tilskipun 2009/109/EB sem breytir fjórum tilskipunum á sviði félagaréttar.

Af þessu tilefni vill fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra benda á að þau atriði í framangreindri tilskipun er snúa að einföldun á samruna- og skiptingarreglum eru valkvæð atriði og ber Íslandi því ekki skylda að taka upp þau ákvæði í landslög. Ríkisskattstjóri hefur áður lýst áhyggjum sínum af slíku einföldunarferli sbr. umsögn embættisins til viðskiptanefndar Alþingis dags. 31. maí 2011, en í þeirri umsögn voru ítrekuð sjónarmið sem fram komu í umsögn til efnahags- og viðskiptaráðuneytisins dags. 25. nóvember 2010. Ríkisskattstjóri leyfir sér að áréttta þessi sjónarmið sbr. og það sem fram kemur hér á eftir.

I.

Athugasemdir fyrirtækjaskrár ríkisskattstjóra vegna þess er fram kemur í almennum athugasemdum við frumvarpið.

Í almennum athugasemdum við lagafrumvarpið kemur fram að aðalmarkmið með tilskipuninni er að draga úr stjórnsýslubyrðum í hlutafélögum en á þeim hvíla ýmsar upplýsingaskyldur og með breytingunum er verið að draga úr þeim skyldum við vissar aðstæður hvað snertir gerð skýrslna og skjala og birtingu þeirra. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra dregur í efa að umræddar breytingar muni draga úr gerð skýrslna og skjala við samruna og skiptingu félaga. Samkvæmt frumvarpinu geta félög samþykkt að leggja ekki fram samrunaefnahagsreikning sem og skýrslu stjórnar. Félög þurfa samt ennþá að leggja fram yfirlýsingu endurskoðenda þar sem fram kemur hvort samruninn muni hafa áhrif á kröfur lánadrottna. Ljóst er að félögin munu alltaf þurfa að gera samrunaefnahagsreikning, hvort sem hann er sendur til fyrirtækjaskrár með tilkynningu um samruna eða ekki. Ekki er hægt að sameina tvö félög né skipta án þess að búa til samruna/skiptingar-efnahagsreikning þar sem upphafsstaða félaga er listuð upp. Einnig verður ekki séð hvernig endurskoðandi geti gefið út yfirlýsingu um skaðleysi lánadrottna ef ekki er búið að útbúa samruna/skiptingar-efnahagsreikning þar sem áhrif samruna/skiptinga kemur fram. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill einnig benda á að það hafa komið upp dæmi þar sem yfirlýsing endurskoðenda hefur ekki verið í samræmi við samruna/skiptingar-efnahagsreikning í samrunum/skiptingum og hefur yfirlýsingu endurskoðenda verið breytt eftir athugasemdir frá starfsmönnum fyrirtækjaskrár. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra mun ekki geta bent félögum á slík dæmi og stutt þannig við skilyrði lagana um vernd lánadrottna verði horfið frá skyldu um að senda fyrirtækjaskrá samrunaefnahagsreikning. Vert er að benda á að vernd lánadrottna í umræddum tilskipunum ESB er skilyrði en ekki heimild líkt og ákvæði um minni stjórnsýslubyrði er. Fyrirtækjaskrá

ríkisskattstjóra vill því hvetja Alþingi til þess að skylda félög áfram til að leggja fram samruna/skiptingar-efnahagsreikning. Varðandi skýrslu stjórnar þá telur fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra að það muni ekki hafa mikil áhrif þótt hún sé ekki lögð fram með samrunagögnum. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra fagnar því einnig að heimilt verði að birta samrunagögn á vefsíðum félaga.

Síðar í athugasemdum við frumvarpið kemur fram að ákvæðin séu innleidd með svipuðum hætti og í dönskum rétti. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill hvetja til þess að framkvæmd annarra Norðurlanda sé skoðuð áður en það verður tekin ákvörðun um hvaða leið eigi að fara hér á landi. Á sameiginlegum fundi lögfræðinga fyrirtækjaskrá Norðurlanda í haust kom fram að Danir hafi gengið lengst í að aflétta upplýsingagjöf fyrirtækja í samrunum/skiptingum og komu fram áhyggjur starfsmanna fyrirtækjaskrár Danmerkur hvaða áhrif það gæti haft. Á fundinum komu fram miklar efasemdir um hvort þessi minnkandi upplýsingagjöf sé í raun jafn mikils virði og haldið er fram, sérstaklega þar sem upplifun starfsmanna fyrirtækjaskrár annarra Norðurlanda er sú sama og hjá starfsmönnum fyrirtækjaskrár hér á Íslandi, þ.e. að um ímyndaðan ávinning sé að ræða þar sem upplýsingarnar þarf hvort sem er að útbúa. Spurningin er aðeins hvort upplýsingarnar séu lagðar fram til birtingar eða ekki. Vert er að benda á að samkvæmt lögum ber öllum félögum að skila inn ársreikningi og því er ekki hægt að halda því fram að stofnefnahagsreikningur sé þess eðlis að ekki sé hægt að leggja hann fram með öðrum samrunagögnum.

II.

Athugasemdir fyrirtækjaskrár ríkisskattstjóra við einstakar frumvarpsgreinar.

Athugasemdir við 1. gr.

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra fagnar umræddri breytingu.

Athugasemdir við 3. gr.

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill þakka fyrir að tekið var tillit til fyrri athugasemda við vinnslu frumvarpsins og að bætt hafi verið við setningu um að leggja skuli fram fundargerð hluthafafundar er staðfestir að hluthafar hafi samþykkt að skila ekki inn greinargerð. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill þó benda á að lokasetningin í b-lið „Sé ákvörðun tekin utan hluthafafundar skal jafnframt sanna hana“ er ekki komin til vegna athugasemda fyrirtækjaskrár ríkisskattstjóra. Í raun er umrædd setning mjög varhugaverð og telur fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra að hún ekki í samræmi við tilskipun ESB og er hér verið að ganga mun lengra en æskilegt er. Það er almenn regla í félagarétti að hluthafar hafa aðeins vald á hluthafafundi. Í bók Stefáns Más Stefánssonar, Hlutafélög, einkahlutafélög og fjármálamarkaðir, segir eftirfarandi á bls. 280.

„Hluthafafundur er að jafnaði eini vettvangurinn þar sem hluthafar geta beitt þeim áhrifum sem lögum samkvæmt tengjast hlutafjäreign þeirra, sbr.

2. mgr. 80. gr. hl. Hluthafar verða auk þess sjálfir að vera mættir á fundinn eða senda þangað umboðsmann.“

Síðar á sömu blaðsíðu segir eftirfarandi:

„Hluthafar hafa samkvæmt þessu ekki lagalegan rétt til þess að hafa áhrif á starfsemi félagsins með því að snúa sér beint til stjórnarinnar eða framkvæmdastjóra með beiðni eða fyrirmæli utan hluthafafunda“

Neðst á sömu blaðsíðu er síðan farið yfir muninn á aðalfundi og hluthafafundi er teljast til aukafundi. Varðandi aukafundi segir:

Aukafundi skal hins vegar halda þegar sérstakt tilefni gefst til, t.d. ef stjórnin óskar eftir því að hluthafafundur taki ákvörðun í mikilsverðum málefnum félagsins, sbr. nánar 85. gr. hl.

Með hliðsjón af ofangreindu og almennum reglum félagaréttar verður ekki séð að heimilt sé að hluthafar taki ákvörðun utan hluthafafundar. Þá er slíkt einnig varhugavert því það að boða til hluthafafundar og halda formreglur verður til þess að hluthafar vita hvaða málefni á að fara að ræða og geta því undirbúið sig. Hluthafar hafa t.a.m. heimild til þess að hafa sérfræðinga með sér á hluthafafundi sér til aðstoðar. Það, að stjórn geti t.d. hringt í hvern og einn hluthafa og sannfært hann sérstaklega um að skrifa undir yfirlýsingu þess efnis að gögn þurfi ekki að útbúa er því mjög varhugavert. Ákvarðanir um samruna eða skiptingar geta ekki talist til minniháttar ákvarðana og því er eðlilegt að ákvörðun um slíkt sé tekin á hluthafafundi og þá sérstaklega hvort framkvæma eigi samruna án þess að útbúa æskileg gögn.

Varðandi c-lið vill fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra ítreka áður fram komnar athugasemdir þess efnis að varhugavert sé að heimila félögum að falla frá því að skila inn sameiginlegum efnahags- og rekstrarreikningi sérstaklega í ljósi þess að félög þurfa hvort sem er að láta útbúa þessi gögn og er þetta því aðeins spurning um hvort leggja eigi gögnin fram ásamt tilkynningu um samruna/skiptingu

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra fagnar þeirri breytingu er lögð er fram í d-lið 3. gr.

Athugasemdir við 4. gr.

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra hefur miklar áhyggjur af þeim breytingum sem lagðar eru til í a-lið 4. gr. frumvarpsins. Hér er verið að opna á að stjórn þurfi ekki að upplýsa hluthafa um verulegar breytingar sem átt hafa sér stað í félaginu. Verður að telja að slíkt ákvæði sé algjörlega andsnúið því hlutverki sem stjórn félags á að gegna gagnvart hluthöfum. Stjórn er kosin til þess að stýra félagi fyrir hönd hluthafa og ber að upplýsa hluthafa um verulegar breytingar á starfsemi félagsins. Á það einnig við um þegar ákvörðun um samruna/skiptingu er að ræða. Í stærri félögum með marga hluthafa kemur oft fyrir að í stjórn félags eru fulltrúar stærri hluthafa en fulltrúar minni hluthafa eiga ekki aðila í stjórn og verða þeir því að treysta á þær upplýsingar er koma fram meðal annars á hluthafafundum. Getur því umrætt ákvæði veitt stærri hluthöfum ákveðið forskot auk þess sem þetta opnar leið fyrir stjórn til að leyna bæði ómeðvitað og meðvitað upplýsingum til hluthafa. Umrædd grein hefur ekkert með það að gera að létta á stjórnsýslubyrðum á félög við samruna og skiptingu. Verður því ekki séð nauðsyn þess að innleiða umrædda grein.

Athugasemdir við 7-11 gr.

Um er að ræða sambærilegar breytingar verði gerðar á lögum um einkahlutafélög og lögð eru til á lögum um hlutafélög og er því vísað til ofangreindra athugasemda.

III

Samantekt

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill enn og aftur ítreka að um heimildarákvæði er að ræða og að íslenskum stjórnvöldum er ekki skylt að taka upp þær breytingar sem lagðar eru til um upplýsingagjöf til stjórnvalda vegna samruna/skiptingar. Eðlilegra væri að flýta sér hægt og meta reynslu annarra Norðurlanda, meðal annars Danmerkur, sem hefur gengið hvað lengst í að létta stjórnsýslubyrðum á félög. Eins og fram hefur komið í umsögnum fyrirtækjaskrár

ríkisskattstjóra þá telur skráin að um ímyndaðan ávinning verði að ræða. Samruna/skiptingar-efnahagsreikning þarf alltaf að útbúa og endurskoðandi getur ekki gefið út yfirlýsingu um skaðleysi lánadrottna án þess að vera búinn að gera þann reikning. Þar af leiðandi snýst málið um hvort það eigi að leggja fram upplýsingarnar eða ekki. Ef stjórnvöld telja nauðsynlegt að létta á upplýsingabyrði félaga í samrunum/skiptingum telur fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra að heppilegra sé að félögum sé heimilt að sleppa því að leggja fram skýrslu stjórnar en að áfram verði skylt að leggja fram samruna/skiptingar-efnahagsreikning. Í framhaldinu, út frá reynslu annarra landa, er síðan hægt að skoða hvort tilefni sé til þess að heimila að ekki sé nauðsynlegt að skila samruna/skiptingar-efnahagsreikningi.

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill einnig ítreka að stjórnvöldum er skylt að hafa ákveðna vernd fyrir lánadrottna en aðeins er heimilt að létta stjórnarsýslubyrðum sem hér eru lagðar til. Líkt og komið hefur fram hér að framan kemur fyrir að starfsmenn fyrirtækjaskrár hafi þurft að benda félögum á að yfirlýsing endurskoðanda sé ekki í samræmi við samruna/skiptingar-efnahagsreikning og hafa endurskoðendur í framhaldinu gefið út nýja yfirlýsingu. Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra mun ekki geta slíkt ef ekki er lagður fram efnahagsreikningur.

Fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra vill einnig leggja mikla áherslu á það að b-lið 3.gr. sé breytt og tekin sé út setningin „Sé ákvörðun tekin utan hluthafafundar skal jafnframt sanna hana“. Hér er verið að breyta grundvallarreglu félagaréttar um að vald er hluthafar hafa vegna hlutafjäreignar sinnar verði aðeins nýtt á hluthafafundi.

Að öðru leyti eru ekki gerðar athugasemdir við frumvarpið.

Virðingarfyllt
f. h. ríkisskattstjóra